

Омельченко Олександр Євгенійович,
професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) одразу містив положення про кримінальні проступки, однак, поняття та процесуальний порядок провадження повинен почати діяти з 1 січня 2010 року. Досудове розслідування кримінальних проступків буде здійснюватися у формі дізнання підрозділами дізнання або уповноваженими особами інших підрозділів органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України.

Нововведення, повинно розвантажити органи досудового розслідування, тим самим підвищити ефективність роботи слідчих. Це пов'язано з тим, що законодавцем передбачено нового учасника кримінального провадження, а саме дізнавача, який є службовою особою підрозділу дізнання й наділяється повноваженнями слідчого.

З метою прискореного збору відомостей та спрощення процедури у КПК України закріплено можливість до внесення відомостей до ЄРДР проводити огляд місця події, відбирати пояснення, проводити медичне освідування, отримувати висновок спеціаліста і знімати показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, а також вилучати знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей.

Отримані матеріали будуть відноситись до процесуальних джерел доказів у провадженні про проступки. Однак такі спеціальні джерела процесуальних доказів не зможуть бути використані у кримінальному провадженні щодо злочину. Їх можна буде залучити тільки після прийнятого рішення слідчим суддею за клопотанням прокурора.

Зміни зачіпають обмеження свободи пересування, тобто особу може бути затримано без ухвали слідчого судді, суду підозрювану у вчиненні кримінального проступку, якщо ця особа:

1) відмовляється виконувати законну вимогу уповноваженої службової особи щодо припинення кримінального проступку або чинить опір;

2) намагається залишити місце вчинення кримінального проступку;

3) під час безпосереднього переслідування після вчинення кримінального проступку не виконує законних вимог уповноваженої службової особи;

4) перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та може завдати шкоди собі або оточуючим.

У даному випадку, затримання особи здійснюється не більш як на три години з моменту фактичного затримання та уповноважена службова особа, яка здійснила затримання, та дізнавач повинні негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою: підстави затримання, у вчиненні якого кримінального правопорушення вона підозрюється, роз'яснити її право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти неї, негайно повідомити інших осіб про своє затримання і місце перебування тощо.

Затримана особа обов'язково доставляється до медичного закладу з метою проходження відповідного медичного освідчення у випадку керування транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції. Таке затримання здійснюється не більш як на три години.

Під час затримання складається протокол, який невідкладно надсилається прокурору.

Уповноважена службова особа, яка здійснила затримання, здійснює особистий обшук затриманої особи. Речі і документи, що є знаряддям та/або засобом вчинення кримінального проступку чи безпосереднім предметом посягання, виявлені під час затримання, особистого обшуку затриманої особи або огляду речей, вилучаються. Про вилучення речей і документів складається протокол або робиться відповідний запис у протоколі про затримання.

Щодо досудового розслідування кримінальних проступків (дізнання), воно здійснюється згідно із загальними правилами досудового розслідування, передбаченими КПК України, з урахуванням положень глави 25 КПК України.

Спрощений порядок стосується не тільки розслідування, а й судового розгляду, оскільки після отримання обвинувального акта щодо вчинення кримінального проступку суд у п'ятиденний строк, а у разі затримання особи – невідкладно призначає судовий розгляд. У свою чергу, суд розглядає обвинувальний акт щодо вчинення

кримінального проступку без проведення судового розгляду в судовому засіданні за відсутності учасників судового провадження, якщо обвинувачений не оспорує встановлені під час дізнання обставини і згоден з розглядом обвинувального акта.

Беззаперечно, Закон про кримінальні проступки дозволить слідчим вивільнити час для розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, й більш ефективноше приділяти увагу «складним» кримінальним провадженням. Маємо надію, що спрощення розслідування та судового розгляду дійсно покращить ситуацію в органах досудового розшування, що сприятиме формуванню України, як міцної та правової держави.

Підюков Петро Павлович,

провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Калиновський Олександр Валерійович,

заступник начальника відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

Конюшенко Яна Юрївна,

доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ ЯК СПРОЩЕНА ФОРМА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Спрощення форми кримінального судочинства завжди було і залишається однією з актуальних проблем теорії й практики кримінальної процесуальної діяльності.

Історії становлення й розвитку вітчизняного кримінального процесу відомі непоодинокі випадки розв'язання вказаних проблем.

Одним із найбільш вдалих підходів, як нам здається, було запровадження в 90-х роках минулого століття протокольної форми досудової підготовки матеріалів кримінального провадження.

Невипадково, що саме на той час чи припадає підвищена увага науковців і практиків до проблематики спрощення кримінальної